

Правни факултет Универзитета у Нишу
Faculty of Law, University of Niš

Међународна научна конференција
International Scientific Conference

ПРАВНИ ПРИНЦИПИ У САВРЕМЕНОМ ПРАВУ
LEGAL PRINCIPLES IN CONTEMPORARY LAW

Зборник радова
Collection of papers

Ниш, 2024.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

**„ПРАВНИ ПРИНЦИПИ У САВРЕМЕНОМ ПРАВУ”
”LEGAL PRINCIPLES IN CONTEMPORARY LAW”**

Зборник радова / Collection of papers

Издавач / Publisher

Правни факултет Универзитета у Нишу / Faculty of Law, University of Niš

За издавача / For the Publisher

Проф. др Небојша Раичевић, декан

Организатор Конференције / Conference organizer

Центар за правна и друштвена истраживања

Уредници Конференције / Editors-in Chief

Проф. др Небојша Раичевић, редовни професор и декан,

Правни факултет Универзитета у Нишу

Проф. др Душица Миладиновић-Стефановић, редовни професор и
продекан за науку и финансије, Правни факултет Универзитета у Нишу

Организациони одбор / Organizing Committee

Проф. др Небојша Раичевић, редовни професор и декан, Правни факултет,
Универзитет у Нишу, уредник Конференције

Проф. др Душица Миладиновић-Стефановић, редовни професор и продекан за науку
и финансије, Правни факултет, Универзитет у Нишу, уредник конференције

Проф. др Мирослав Лазић, редовни професор и главни и одговорни уредник
часописа „Зборник радова Правног факултета у Нишу”

Проф. др Дејан Вучетић, редовни професор и продекан за наставу,
Правни факултет, Универзитет у Нишу

Проф. др Михајло Цветковић, ванредни професор и управник Центра за правна и
друштвена истраживања, Правни факултет, Универзитет у Нишу

Prof. dr hab. Tadeusz Zembrzuski, Full Professor, Faculty of Law and Administration,
University of Warsaw, Poland

Prof. dr Olga Kosevaliska, Full Professor, Dean, Faculty of Law, University “Goce Delchev”
in Stip, Republic of North Macedonia

Проф. др Горан Марковић, редовни професор и декан, Правни факултет,
Универзитет у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина

Prof. dr Tunjica Petrašević, Associate Professor, Dean, Faculty of Law,
University “Josip Juraj Strossmayer”, Croatia

Prof. Cristian Dumitru Miheş, Associate Professor, Dean, Faculty of Law,
University of Oradea, Romania

Рецензенти / Reviewers

Проф. др Небојша Раичевић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Дејан Вучетић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Душица Миладиновић-Стефановић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Мирослав Лазић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Миомира Костић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Горан Обрадовић, редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Славиша Ковачевић, ванредни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Марко Димитријевић, ванредни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Милош Прица, ванредни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу
Проф. др Урош Здравковић, ванредни професор,
Правни факултет Универзитета у Нишу

Технички уредник / Desktop Publishing:

Владимир Благојевић

Превод резимеа / Proofreading:

Гордана Игњатовић

Корице / Cover:

Владимир Благојевић

Штампа / Print:

Медивест, Ниш

Тираж / Circulation:

100

ISBN 978-86-7148-327-8

Штампање овог Зборника је финансијски помогло Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије

Ђорђе Марјановић,*
Истраживач приправник, Институт за
упоредно право у Београду,
Република Србија

UDK: 343.74
UDK: 351.778.54

DOI: 10.5281/zenodo.14514355

КРИВИЧНО ДЕЛО ПРОТИВПРАВНО УСЕЉЕЊЕ СА ОСВРТОМ НА ЗНАЧАЈ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ СТВАРНИХ ПРАВА НА НЕПОКРЕТНОСТИ**

Апстракт: Српски законодавац је Кривичним закоником у групи кривичних дела против имовине прописао два дела са циљем заштите имовинских права на непокретностима. Аутор у раду анализира једно од њих, противправно усељење. Учиница овог дела јесте лице које се неовлашћено усели у туђу зграду, стан, пословне или друге просторије. У првом делу рада аутор указује да и поред грађанскоправне и управне заштите, имовинским правима на непокретностима треба пружити кривичноправну заштиту. Како би се указало на оправданост инкриминације, аутор указује и на разлике између кривичног дела противправно усељење и нарушавања неповредивости стана. У другом делу рада, аутор анализира елементе бића кривичног дела противправно усељење. Аутор запажа да је за исправно разумевање елемената бића посматраног дела, од значаја разумевање појединих стварноправних института. У том смислу, преваходно се указује на значај познавања правила за стицање стварних права на непокретности. Поред тога, предочава се да код ситуација при којима постоји разлика између књижног и ванкњижног титуалара стварног права на непокретности, могу постојати дилеме при утврђивању овлашћеног лица за подношење предлога за кривично гоњење. У трећем делу рада анализира се значење одредбе којом се суд обавезује да уколико за ово дело изрекне условну осуду, наложи обавезу учиниоцу, да у одређеном року напусти и испразни просторије у које се неовлашћено

* dj.marjanovic@iup.rs, [ORCID ID 0000-0001-5238-7292](https://orcid.org/0000-0001-5238-7292)

** Рад је настао у оквиру научноистраживачког рада Института за упоредно право који финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије према Уговору о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2024. години (евиденциони број: 451-03-66/2024-03/200049 од 5. 2. 2024).

уселио. Аутор закључује, да је наведена норма, изазвала у пракси различита тумачења, и да је сходно томе потребно да законодавац наведену норму прецизира.

Кључне речи: противправно уселење, неповредивост стана, стварна права на непокретности, заштита стварних права, принудно исељење, *ultima ratio*.

1. Уводна разматрања

Решавање стамбеног питања представља један од најважнијих циљева који пред себе поставља модеран човек. Дом не представља само место физичког боравка једног лица у току свакодневице, он доприноси задовољавању егзистенцијалних, психилошких, друштвених потреба човека. Ипак, делује да дугорочно решавање стамбеног питања, представља нерешив изазов за многе људе. Према доступним статистичким подацима, Организације за економску сарадњу и развој (*Organisation for Economic Co-operation and Development*), у државама које чине ову организацију, око два милиона људи суочило је са бескућништвом.¹ У Републици Србији око 10% становништва чине бескућници или људи који су под сталним ризиком од бескућништва (Бобић, 2019: 1479). Узрок нерешеног стамбеног питања у Републици Србији, може бити друштвена криза са краја прошлог века, економска ситуација или непостојање повољног тржишта стамбених кредита (Ljumbović, Marinković, 2014: 325). У потрази за домом, субјекти која немају решено стамбено питање трагају за просторијама у које се могу уселити. Велики број празних станова и других просторија ова лица могу видети као могућност привременог решавања стамбеног питања. Станови који се од власника не користе, друга лица могу препознати и као просторије које су подобне за организовање различитих видова забава. У неким ситуацијама такве просторије се могу преуредити ради обављања привредних делатности. Поред бескућника, у празне станове се могу уселити и лица која истичу одређено стварно право на непокретности, иако то није правно потврђено. Српски законодавац је прописујући кривично дело противправно уселење препознао потребу за инкриминисањем радњи лица која се неовлашћено уселавају у просторије у којима нико не борави, али се без обзира на то, повређују овлашћења које има титулар стварних права.² Како је реч о кривичном делу које за заштитни

¹ OECD Affordable Housing Database. *Homelessness and housing exclusion, people experiencing homelessness*. <https://www.oecd.org/content/oecd/en/data/datasets/oecd-affordable-housing-database.html>. Преузето 09.08.2024.

² Чл. 219. Krivičnog zakonika Republike Srbije, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 - ispr.,

објект има права која могу бити предмет заштите у парничном и управном поступку, из угла поштовања принципа *ultima ratio*, поставља се питање оправданости инкриминације овог дела.

У току 2022. године изречено је 24. осуђујуће пресуде за дело које је предмет нашег истраживања (Републички завод за статистику, 2023: 80). Иако се судска пракса суочава у свом раду са овим делом, кривичноправна доктрина се није у већој мери бавила делом које је предмет овог истраживања. У овом истраживању указујемо на уочене дилеме у примени норми које се односе на ово дело. Поред тога што се доктрина није детаљније бавила могућим проблемима са којима се судска пракса суочава, значај истраживања произилази и из потребе указивања на оправданост кривичноправне заштите стварних права на непокретностима. Приметно је да се у домаћој доктрини, недовољно пажње посвећује кривичним делима којима се штите стварна права према непокретностима. За разлику од тога, аутори се у далеко већој мери опредељују за истраживањем других кривичних дела против имовине. Наведено може произлазити из околности да се судска пракса, у већој мери суочава са кривичним делима која се односе на покретне ствари. Ипак, значај које имају непокретности оправдавају и она истраживања чији би предмет била кривична дела која за заштитни објект имају ова права. У овом истраживању определили смо се за једно од два таква дела, противправно усељење, док ћемо се у наредним бавити и другим, противправним заузимањем земљишта. Циљ овог рада јесте давање адекватног тумачења позитивноправних норми које се односе на ово дело, односно давање *de lege ferenda* предлога која би унапредила кривичноправну заштиту оних добара који се штите овом инкриминацијом. Како би истраживање спровели на успешан начин, у раду ћемо користити догматски, нормативни, упоредноправни као и метод анализирања правноснажних судских пресуда.

2. Кривично дело противправно усељење – да ли је оправдано постојање инкриминације

2.1. Разграничење са кривичним делом нарушавање неповредивости стана

Кривично дело противправно усељење први пут је инкриминисано Кривичним закоником Републике Србије из 2005. године. Иако можемо рећи да се ради о једном новијем делу у домаћем кривичном законо-

давству, поједини аутори су указивали на потребу инкриминисања овог дела пре него што је исто 2005. године учињено (Atanacković, 1985: 544). Према њиховом мишљењу, потреба за овом инкриминацијом произилазила би из немогућности да се неовлашћено усељење у стан или друге просторије, у коме нико не станује, подведе под законски опис неког другог кривичног дела. Превасходно се мисли на кривично дело нарушавање неповредивости стана. Запажамо да је у Републици Хрватској, у којој дело противправног усељења није инкриминисано, доктрина указала на потребу разматрања инкриминисања ове радње. (Cvitanović, Derenčinović, Turković, Munivrana Vajda, Dragičević Prtenjača, Maršavelski, Roksandić Vidlička, 2018: 163). Овај став, праћен је судском праксом, која није мишљења да се неовлашћеним усељењем у ненасељен стан остварује радња било ког другог већ предвиђеног кривичног дела.

Наведено мишљење о немогућности да се радња противправног усељења у туђе просторије подведе под биће кривичног дела нарушавања неповредивости стана није било у потпуности прихваћено у доктрини и судској пракси. Према мишљењу појединих аутора услов да би постојало кривично дело нарушавање неповредивости стана јесте да на том стану, односно просторијама неко лице има право власништва или право становања (Јовановић, Ђурђић, Јовашевић, 2004: 149). Део судске праксе пре постојања ове инкриминације био је става да се неовлашћено усељење може подвести под кривично дело нарушавање неповредивости стана (Стојановић, 2022: 541). Како би инкриминација дела које је предмет нашег истраживања била оправдана, неопходно је да се радња противправног усељења у туђу просторију не може подвести под биће кривичног дела нарушавање неповредивости стана.

Кривично дело нарушавање неповедивости стана сврстано је у групу кривичних дела против слобода и права човека и грађанина. Заштитни објект ове групе кривичних дела јесу основне слободе и права човека и грађанина (Делић, 2023: 75). Инкриминисањем дела нарушавања неповредивости стана настоји се пружити заштита праву на неповредивост стана које представља како Уставом зајемчено право,³ тако и право које је заштићено Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту Европска конвенција).⁴ Како би неко лице имало право на дом у смислу пружања заштите у односу на неповредивост стана, није потребно да лице има правни основ боравка у том стану, већ је довољно да постоји “довољна и трајна веза” са одређе-

³ Чл. 40. Устава Републике Србије, *Sl. glasnik RS*, br. 98/2006 i 115/2021.

⁴ Чл. 9. European Convention on Human Rights, Rome, 4. 4. november 1950, доступно на https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf.

ним простором (Roagna, 2013: 31). Из наведеног произилази и да се неовлашћеним усељењем у објект у коме ниједно лице не остварује право на дом не може повредити ово право, па самим тим се не могу остварити елементи бића кривичног дела нарушавање неповредивости стана. Слично мишељење можемо пронаћи како у домаћој доктрини (Стојановић, 2022: 540), тако и у пракси Врховног суда Србије.⁵ Ипак, у тој ситуацији је могуће да дође до повреде имовинских права титулара стварног права на непокретности. У том смислу, може се радити о кривичном делу које је предмет наше анализе-противправном усељењу. Овим кривичним делом штите се имовинска права на непокретности, што произилази и из групе кривичних дела у коју је сврстано.

Иако се може уочити основна разлика између два дела кроз анализу заштитног објекта, услед специфичности права на неповредивост стана, могу произилазити дилеме приликом њиховог разграничења у пракси. Превасходно, то могу бити оне ситуације у којима се не може пре вођења судског поступка закључити да ли лице има право на дом у погледу неког објекта. Како би се утврдило постојање права на дом, према пракси Европског суда за људска права потребно је да постоји „довољна и трајна веза” са одређеним простором. Овај суд је везу утврђивао на основу дужине боравка у просторији или на основу других околности као што је опремање стана намештајем, или сношењем трошкова одржавања, примања поште или разгледница (Радомировић, 2022: 460). Како би се говорило о кривичном делу противправно усељење, а не о нарушавању неповредивости стана, потребно је да суд утврди да се ради о усељењу у објект у коме нико не остварује право на дом.

У домаћој судској пракси, у предметима који су вођени због сумње да је учињено кривично дело противправно усељење, судови првенствено настоје утврдити да у објекту у које се неко лице уселило, нико не борави. У образложењу једне од осуђујућих пресуда, суд указује на околност да су предметне просторије у које се окривљени уселио биле запуштене и да се нису користиле за становање.⁶ До закључка да у просторији у коју се неко лице неовлашћено усељава ниједно лице нико не борави, судови долазе и у предметима у којима се ради о просторијама које су у јавном власништву и које се додељују у посед лицима одлуком надлежног органа. Уколико таква одлука није донета, а неко лице се неовлашћено усели у такву просторију судови су доносили осуђујуће пресуде за ово дело.⁷

⁵ Пресуда Врховног суда Србије, Кзз 7/1977, од 10.2.1977. године.

⁶ Пресуда Основног суда у Зајечару, К. 242/2019, од 23.11.2021. године.

⁷ Пресуда Основног суда у Параћину, К. 168/2021, од 19.07.2021. године.

Као спорно се може поставити питање разграничења два дела у ситуацији када се окривљени неовлашћено уселио у стан у коме оштећено лице борави неколико пута месечно по неколико сати. У једном од предмета у коме се окривљени неовлашћено уселио у стан, у коме је оштећена боравила четири пута месечно по пар сати, суд је донео осуђујућу пресуду за кривично дело противправно усељење. Поједини аутори закључују да би у случају неовлашћеног усељења у стан у коме неко повремено борави, могло радити о кривичном делу нарушавања неповредивости стана (Radovanović, Đorđević, 1967: 113). Мишљења смо да судови при процени да ли се неки простор користи треба да у обзир узму околности као што су учесталост боравка лица у стану, да ли лице континуирано измирује трошкове одржавања стана, да ли се у стану налазе ствари титулара стварног права, као и околности због којих лице не борави у стану. У зависности од сваког конкретног случаја, радиће се о једном или о другом делу.

Као основни проблем разграничења између ова два дела, остаје чињеница да на почетку кривичног поступка може остати недовољно јасно да ли неко лице има право на дом према просторији у коју се неко лице противправно уселило. У погледу стварних права на таквој непокретности, разграничење је јасније, захваљујући постојању јавне евиденције стварних права на непокретностима. Несумњив закључак јесте да између два кривична дела постоји јасна теоријска разлика, коју је законодавац и препознао, што се може закључити с обзиром на групу кривичних дела у коју су ова два дела сврстана. Наведена разлика, у погледу заштитног објекта, за последицу има и нужност различитог тумачења појединих елемената бића ова два дела, на шта ћемо указати у делу рада који се односи на биће кривичног дела које анализирамо. Ипак, остаје сумња да у пракси, наведено разграничење некада неће бити довољно јасно.

2.2. Разлози за и против инкриминације и начин предузимања кривичног гоњења

Оправданост инкриминисања овог кривичног дела, може се довести у питање услед супсидијарног карактера кривичноправне заштите. Примена санкција које се изричу учиниоцима кривичних дела представља правни механизам којим се са највећим интезитетом задире у људска права од стране државе (Melander, 2013: 49). Уколико се заштита може остварити кроз друге поступке, остваривање заштитне функције кривичног права могло би бити угрожено (Stojanović, 2011: 18). У том смислу, потребно је сагледати, да ли се заштита добара која се штите

посматраном инкриминацијом, може на адекватан начин остварити другим средствима, односно да ли постоји потреба за применом кривичног права. Како би донели закључак о потреби да наведено дело буде инкриминисано, сагледаћемо аргументе који не би ишли односно који би ишли у прилог постојању овог дела.

Поједини аутори указују на различите категорије лица који извршавају овакава дела па се тако указује да ово дело извршавају бескућници као категорија субјеката који противправно заузимају просторије због нужне потребе, док постоје групације лица који то чине због контракултурних вредности или протесних разлога (Mahhony, Mahhony, 2014: 48). Још један разлог против инкриминисања овог дела у доктрини се наводи ширење казнене зоне понашања на односе који би требало бити регулисани приватним правом. У доктрини је истакнут и став да је утицај на инкриминисање овог дела у појединим државама имала и произведена морална паника од стране медија и јавних личности (Dadusc, Dee, 2015: 132). Поједини аутори истичу да инкриминација противправног усељења у празне станове, чији су извршиоци, бескућници, указује на недостатак емпатије и бриге за добробит грађана (Djordjević, 2023: 183).

Примећујемо и да у Републици Србији, лице које се омета у коришћењу права својине, има на располагању друга правна средства за заштиту свог права. Титулар права својине на просторији у коју се неко лице неовлашћено усељава може заштиту својих имовинских права остварити у парничном поступку (Ђорац, 2023: 545, Palačković, Ћорас, 2022: 303, Бодирога, 2023: 56). У парницама за исељење, тужилац треба да докаже да је титулар права својине на непокретности, да се тужени фактички налази у њој, док се као питање може поставити и постојање правног основа државине (Ђорац, 2023: 558). Овај поступак одвија се по општим правилима парничног поступка. Уколико се неко лице усели у стан или заједничке просторије стамбене односно у стамбено-пословне зграде, без правног основа, заштита се може остварити у управном поступку.⁸ Овај поступак могу покренути управник стамбене заједнице, власник посебног дела или друго лице које има правни интерес. Према доступним статистичким подацима, током 2010. и 2011. године, на територији 40 општина и градова у Србији, спроведено је 936. поступака за исељење у управном поступку (Davinić, 2013: 150). У току истог временског периода, на територији Републике Србије донето је свега 12. осуђујућих пресуда за кривично дело противправно усељење.

⁸ Чл. 77. Закон о становању и одржавању зграда, *Sl. glasnik RS*, br. 104/2016 i 9/2020 - dr. zakon.

Уколико упоредимо наведене податке можемо закључити да се у случају бесправног усељења у стан или заједничке просторије стамбене односно стамбено-пословне зграде, у мањем броју спроводи кривични поступак. Разлог због којег би грађани имали интерес да се одреде да заштиту имовинских права остварују у управном поступку видимо у чињеници да се овај поступак одвија у складу са начелом хитности. Ипак, у овом поступку заштита ће бити остварена само уколико се ради о стамбеним просторијама и уколико је боравак тог лица у просторији неспорно неовлашћен. Не треба занемарити да се заштита добара који су предмет заштите кривичних дела против имовине може остварити и у другим поступцима.

У домаћој литератури као разлог инкриминисања, наводи се да други видови заштите нису показали довољан степен ефикасности (Lazarević, 2011: 725), односно потреба да се непокретној имовини пружи кривичноправна заштита на исти начин на који се пружа покретној имовини (Стојановић, 2022: 743). Историјски посматрано, заштита права својине на непокретности (превасходно на земљишту) представља један од кључних тренутака за развој свих других права човека (Gilbert, 2013: 117). Обавеза сваке модерне државе јесте заштита права својине на непокретности. Противправно усељење инкриминисано је и у другим европским државама и то у групи кривичних дела против имовине или у групи кривичних дела против јавног реда и мира (Dadusc, Dee, 2014: 109). Неконтролисано усељавање лица у празне просторије могло би проузроковати и погодну могућност за различите илегалне радње, које би се одвијале у просторијама које су изоловане од других људи који би исте могли пријавити. Из наведеног произилази да су поједине државе у неовлашћеном усељавању препознале могућност угрожавања и других добара осим оних који се примарно штите инкриминисањем овог дела у домаћем законодавству.

Поред заштите права својине као и других добара који могу овим делом бити угрожени, инкриминисањем противправног усељења пружа се заштита и тржишту непокретности. Тржиште непокретности значајно је како за националну економију тако и за остваривање индивидуалних права (Лабудовић Станковић, 2020: 420). Како би ово тржиште несметано функционисало, и како би се обезбедио његов напредак, неопходно је да се правним прописима заштити сигурност правног промета и права својине. У грађанскоправним прописима, у том смислу најзначајнији су они који регулишу јавну евиденцију стварних права на непокретностима као и форму за закључење уговора. Анализираном инкриминацијом, законодавац је показао спремност да путем кривич-

ног права заштити право својине од најтежих повреда, чиме је допринео како заштити права својине, тако и тржишту непокретности.

Судска пракса требало би да препозна оне ситуације када је до извршења радње овог кривичног дела дошло услед околности које су биле такве да не оправдавају изрицање кривичне санкције. То могу бити оне ситуације код којих је противправно усељавање праћено ниским степеном кривице учиниоца, а последице извршеног усељења су мале или незнатне. У тим ситуацијама судови би могли искључити противправност дела, применом института дела малог значаја. У једној од пресуда, суд је искључио противправност дела применом наведеног основа искључења противправности. Суд је утврдио низак степен кривице учиниоца, с обзиром на то да је окривљена била мотивисана чињеницом да се усељава у празан стан своје ћерке која поседује у власништву више станова, а она нема ниједан. Да су последице незнатне, произашло је из околности да је окривљена у стану боравила нешто више од месец дана, као и да је стан остао празан уз мање отпада које је окривљена оставила. Суд је утврдио да општа сврха кривичних санкција не захтева њено изрицање.⁹ Применом и других општих института, судска пракса може да избегне изрицање осуђујућих пресуда у предметима из којих произилазе околности које могу оправдати радњу противправног усељења. У једној од пресуда, суд је искључио постојање кривице лица које се противправно уселило у туђу зграду, констатујући да извршилац ове радње, није био свестан да се неовлашћено усељава у тај објекат.¹⁰ Примера ради, судови би могли применити институт крајње нужде уколико се ради о бескућнику коме услед спољашњих температура прети смрзавање, чиме би у овим ситуацијама дошло до искључења противправности дела.

Иако је законодавац, сматрамо оправданим, препознао потребу да ово дело инкриминише, кривично гоњење условљено је предлогом оштећеног. Кривична дела за која се гони по предлогу требало би да буду она дела код којих је интерес друштва претежнији у односу на интерес појединца, али у одсуству воље оштећеног, поступак се за та дела не може водити (Бејатовић, 1994: 30). Као што смо видели, грађани се опредељују да заштиту у случају противправног усељења првенствено остварују путем правних механизма у којима ће у најкраћем року остварити заштиту. Што се тиче начина покретања кривичних поступака за кривична дела против имовине, постоје она дела која се

⁹ Пресуда Вишег суда у Београду, Кж1. бр. 826/16, пресуда од 02.11.2016. године.

¹⁰ Пресуда Основног суда у Лесковцу, 11К бр. 387/2020, пресуда од 15.12.2021. године.

гоне по службеној дужности,¹¹ приватној тужби,¹² као и по предлогу оштећеног.¹³ У настојању да заштити приватну сферу оштећеног, за поједина кривична дела гони се по приватној тужби уколико је учинилац у блиском односу са оштећеним.¹⁴ Што се тиче дела које анализирамо, указали смо на неколицину разлога, због којих је ради заштите јавног интереса потребно да се по службеној дужности гоне учиниоци ових дела. У прилог овом ставу иде и опредељење законодавца да се за поједина кривичних дела којима се штите имовинска права на покретним стварима гони по службеној дужности.

3. Биће кривичног дела противправно усељење и однос са другим сродним делима

Радњу извршења посматраног кривичног дела врши лице које се неовлашћено усели у туђу зграду, стан, пословне или друге просторије. Иако се у доктрини наводи да је реч о кривичном делу које штити имовинска права на непокретним стварима (Вуковић, 2023: 263, Стојановић, 2022: 743) као спорно се може поставити питање уласка у стан који представља покретну просторију. Станом се, у смислу кривичног дела нарушавање неповредивости стана сматра и кабина на лађи или стан у колима (Таховић, 1961: 122). У погледу овог дела то могу бити и просторије попут: камп приколица или пословних просторија. Разлог видимо у томе што лице може остваривати право на дом у смислу ових просторија (Вукчевић, 2023:92-97, Ђорац, 2016: 45-48). Што се тиче кривичног дела противправно усељење, према нашем мишљењу потребно је да се ради о непокретности што произилази из заштитног објекта овог дела. Према правилима грађанског права, привремено постављене монтажне зграде, шатори, покретне и привремене бараке нису непокретне ствари (Стојановић, Антић, 2004: 379). Законом о промету непокретности, прописује се да су непокретности: земљиште, зграде (пословне, стамбене, стамбено-пословне, економске) као и посебни делови зграда (станови, пословне просторије, гараже и гаражно место) на којима може постојати посебно право својине.¹⁵

¹¹ Čl. 203. Krivičnog zakonika Republike Srbije, *Sl. glasnik RS*, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

¹² Čl. 210. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

¹³ Čl. 217. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

¹⁴ Čl. 222. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

¹⁵ Čl. 1. st. 2. Zakona o prometu nepokretnosti, *Sl. glasnik RS*, br. 93/2014, 121/2014 i 6/2015.

Интересантно је да је у појединим државама кривично дело могуће извршити само ако се лице усељава у просторије које су већ адаптиране за становање.¹⁶ Овакво решење проузроковало је да се лица усељавају у просторије које нису прилагођене потребама становања, али су их након усељавања у њих учиниоци прилагодили својим потребама. Тако се у Лондону једна група људи уселила у библиотеку, што сходно претходно наведеној законској одредби није могло бити кажњиво (Duckman, 2018: 334), док се као погодне просторије за настањивање које неће водити одговорности за ово дело наводе и угоститељски објекти односно пословне просторије. Сматрамо да је законодавац исправно поступио што није ограничио у које се све просторије лице може противправно уселити. Сваки вид објекта који се сматра непокретном имовином може се сматрати подесним у смислу извршења овог дела.

Радња извршења кривичног дела по правилу врши се чињењем. Спорно је да ли се ово кривично дело може извршити нечињењем. Право бесправо усељење постоји ако се лице усели у стамбену јединицу без правног основа, док неправно бесправо усељење постоји када је правни основ за боравак престао (Davinić, 2013: 151). При неправом бесправном усељењу лице које борави у стану, не би напустило стан по престанку правног основа. Поједини аутори сматрају да у случају неправог бесправног усељења, односно када се лице из простора не исели на захтев оштећеног, не би могло сматрати да постоји ово кривично дело (Вуковић, 2023: 264). Овакав став произилази из тога што законодавац није као код нарушавања неповредивости стана изричито предвидео радњу нечињења. За сада се у судској пракси могу пронаћи тумачења да ово кривично дело не може бити извршено нечињењем. Наиме, у једној од пресуда, суд је, утврђивао да ли је се лице иселило из стана, пре него што је се у њега неовлашћено уселило. Како је из околности као што су плаћање пореза, да стан није испражњен од ствари које су у власништву окривљене те између осталих замрзивач је остао укључен, произишло да до прекида државине није дошло, суд је утврдио да се окривљена из стана није ни иселила, односно да државина није прекинута. Како се лице налазило у стану, иако се није могло утврдити да је боравак у стану овлашћен, суд је донео ослобађајућу пресуду.¹⁷

Прихватањем тумачења према коме се кривично дело противправно усељење може извршити нечињењем, пред судском праксом био би изазов разликовања између кривичног дела противправно усељење и

¹⁶Sec. 144. Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act 2012, *UK Public General Acts*.

¹⁷Пресуда Основног суда у Врању, К.42/2015, од 01.09.2015. године.

кривичног дела нарушавање неповредивости стана. Основно питање на који би суд морао одговорити приликом разграничења ова дела у овим ситуацијама јесте које заштитно добро је повређено. Могуће је замислити да титулар стварног права нема успостављен однос трајније везе са просторијом у коме се неко лице налазило. Делује нам да се неисељавањем лица у тим ситуацијама у већој мери угрожава имовинско право на непокретности него што се угрожава приватна сфера лица, који у тој просторији можда и дуги низ година не борави. Сматрамо да се кривично дело противправно усељење може остварити и нечињењем, без обзира на технику коју је законописац употребио код ове инкриминације. На основу општих одредаба, нечињењем може бити учињено и дело које је законом одређено као чињење, ако је учинилац пропуштањем дужног чињења остварио обележја тог дела.¹⁸ Ради отклањања дилема, законодавац би могао изричито, као и код кривичног дела нарушавање неповредивости стана да пропише алтернативни облик извршења који би се састојао у нечињењу.

Усељење подразумева трајније заузимање неке просторије са намером да се иста користи. Намера коришћења просторија не мора бити свакодневни живот у истој, али је неопходно да суд утврди да се такав простор користи. У једној од пресуда суд је утврдио да лице које се противправно уселило у просторију исту користи ради организације шаховских турнира и песничких вечери.¹⁹ Суд је намеру за усељењем могао да утврди на основу уношења личних ствари у просторију и због размештаја покућства,²⁰ усељења са дететом и прикључења на довод електричне енергије.²¹ Усељење као такво онемогућава титулара стварних права да мирно уживо своја стварноправна овлашћења, док му такође наноси материјалну штету. Уколико би се радило о уласку у просторије са намером која није усељење, а праћено је другим радњама евентуално би се могло радити о другим кривичним делима. Временски период боравка у просторији није од пресудног значаја како би се утврдило постојање овог кривичног дела.

Како би се радило о овом кривичном делу, потребно је да се ради о противправном усељењу. У доктрини кривичног права наводи се да неовлашћено усељење подразумева усељење у просторију без правног основа који би тај акт чинио дозвољеним, као што је решење о додели стана или уговора о коришћењу стана (Вуковић, 2023: 264). Уколико

¹⁸ Čl. 15. Krivičnog zakonika Republike Srbije.

¹⁹ Пресуда Основног суда у Зајечару, бр. К. 242/2019, од 23.11.2021. године.

²⁰ Пресуда Првог основног суда у Београду, бр. К. 4531/13, од 04.07.2016. године.

²¹ Пресуда Основног суда у Бору, бр. К. 186/22, од 22.11.2022. године.

би се радило о закљученом уговору о закупу, који је по својој правној природи неформалан, тада би он био довољан за законито усељење у непокретност. Ипак, право својине и друга стварна права на непокретностима, стичу се, преносе и ограничавају уписом у катастар.²² Само у случајевима одређеним законом, својина и друга стварна права на непокретностима могу се стећи и у другим ситуацијама одређеним законом (Цветић, 2016: 105). У том смислу, постојање правног основа, не подразумева увек искључење противправног карактера усељења у објекат. Исти став се проналази и у појединим судским пресудама у којима је донета осуђујућа пресуда за ово дело.²³

Грађанско право не пружа својинскоправну заштиту уколико је лице закључило пуноважан правни посао о преносу права својине, док не дође до уписа права у катастар. Могуће је, да купац изврши своју уговорну обавезу и да ступи у посед спорне непокретности, али све док не буде уписан као титулар стварног права у јавну евиденцију, правни поредак га не штити као власника у односу на треће савесно лице. (Цветић, 2015: 1022). Поред тога, могућа је и ситуација када је до стицања својине дошло, али лице није евидентирано у катастру непокретности као власник.²⁴ Наведено за последицу има да је једно лице евидентирано као титулар права својине, а да друго лице заиста јесте титулар овог права. У том смислу проблем може постојати у легитимисању лица које се сматра оштећеним, што је према важећим одредбама од значаја с обзиром да се гоњење предузима по предлогу. Такође, могуће су ситуације када се књижни власник усели у стан лица које има ванкњижну својину. При оваквим ситуацијама исход кривичног поступка зависио би од одлуке по претходном правном питању, док ће решење таквог питања имати дејство само у кривичном поступку у којем је то питање расправљено. На самом почетку кривичног поступка, може бити у потпуности нејасно, имовинска права ког лица су повређена.

Противправно усељавање у стан или друге просторије може бити праћено противправним заузимањем замљишта на коме се та просторија налази. У том смислу као питање се поставља однос са кривичним делом противправно заузимање земљишта. Радња основног облика овог кривичног дела јесте успостављање фактичке државине на туђем земљишту без постојања правног основа.²⁵ Уколико лице, које се про-

²² Чл. 203. Кривичног законика Републике Србије.

²³ Пресуда Основног суда у Ваљеву, К.бр. 618/16, од 26.12.2016. године.

²⁴ Више о ванкњижној својини вид: Stevanović, D. (2022). Vanknjižna svojina. *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*. 1/2022. 382-412.

²⁵ Пресуда Основног суда у Сремској Митровици, К-230/21, од 22.10.2021. године.

тивправно усели у кућу, обрађује земљиште, сади башту или друго воће, на земљишту на коме се кућа у коју се лице неовлашћено уселило, радило би се о стицају два кривична дела.²⁶ Као могуће питање које се може поставити у пракси, јесте да ли у случају заузимања стана или другог посебног дела зграде, може доћи до извршења и кривичног дела противправно заузимање земљишта. Титулар стварног права на посебној просторији има право сусвојине на земљишту на коме је зграда изграђена и на оном земљишту које служи за редовну употребу зграде (Планојевић, 2022: 449). Уколико би лице које се противправно уселило у посебан део зграде, према таквом земљишту предузимало радње као да је титулар права на земљишту, онда би се и у тој ситуацији радило о стицају два кривична дела. Поред стицаја са кривичним делом противправно заузимање земљишта, лице које извршава кривично дело противправно усељење, може током временског периода током којег је уселин у неку просторију извршити и друга кривична дела. У једном од предмета из домаће судске праксе, лице је током временског периода током којег је неовлашћено боравило у туђој кући, одузело и присвојило путничко возило, косачицу и пећ, и наведене ствари продало, чиме је у стицају извршило два дела, противправно усељење и крађу.²⁷

4. Условна осуда уз обавезу исељења из просторије

При инкриминацији кривичног дела противправно усељење, законодавац је предвидео да ће суд у случају да за ово дело изрекне условну осуду наложити обавезу учиниоцу да у одређеном року напусти и испразни просторије у које се неовлашћено уселио. На значај исправног тумачења наведене норме указује нам податак да је приликом доношења осуђујућих пресуда за ово дело, у 15 таквих пресуда, од 24 колико их је донето током 2022. године, изречена условна осуда (Републички завод за статистику, 2023: 91). Наведена одредба тумачи се на другачији начин како од стране доктрине тако и од стране судске праксе, док је у погледу саме норме и сам законодавац био колебљив. При првобитној инкриминацији дела, било је предвиђено да суд може наложити обавезу учиниоцу да у одређеном року напусти и испразни просторије у које се неовлашћено уселио. Могућност изрицања ове обавезе представљало је факултативну могућност, слично као што постоји код неких других кривичних дела, попут недавања издржавања (Стојановић, 2007: 530). Након измена Кривичног законика из 2009. године, налагање обавезе учиниоцу да у одређеном року напусти и испразни просторије у слу-

²⁶ Пресуда Основног суда у Ваљеву, К. бр. 618/16, од 26.12.2016. године.

²⁷ Пресуда Основног суда у Сомбору, К. 344/2019, од 09.09.2020. године.

чају изрицања условне осуде према терминологији коју је законодавац употребио, је обавезно.²⁸ У предлогу измена Кривичног законика 2009. године, законписац није образлагао разлоге измене тада постојећег решења.

Сагледавајући актуелну судску праксу, примећујемо да се судови при изрицању условне осуде за ово дело крећу у два правца. У појединим судским пресудама судови су приликом изрицања условне осуде за ово дело под претњом принудног извршења налагали обавезу учиниоцу да у одређеном року напусти и испразни просторије у које се неовлашћено уселио.²⁹ У другим судским пресудама, суд је налагао обавезу учиниоцу да у одређеном року напусти и испразни просторије, док уколико то не уради, условна осуда била би опозвана.³⁰

Тумачење дела судске праксе који налаже обавезу учиниоцу да у одређеном року напусти просторију у коју се уселио под претњом принудног извршења чини нам се неприхватљивим. Уколико би суд ову могућност имао само у случају изрицања условне осуде, учиниоцу би потенцијално више одговарало изрицање неке од казни, примера ради новчане казне, с обзиром на то да тада суд не би морао да под претњом принудног извршења наложи иселење. У пресудама, у којима је суд налагао обавезу учиниоцу да се исели из стана, судови су остављали рокове од 15 дана,³¹ од 30 дана да се то учини,³² 3 месеца,³³ или од 9 месеци.³⁴ Приликом утврђивања рока суд би морао да има у виду последице, које могу произилазити у случају иселавања у кратком временском интервалу од тренутка када је донета одлука о иселењавању.

Уколико прихватимо друго тумачење, према коме је реч о основу за опозив условне осуде, поставља се питање усклађености са општим одредбама Кривичног законика. Превасходно, као спорно поставља се питање потребе да се изричито наведе о којој обавези се ради у слу-

²⁸ Чл. 219. ст. 2 Кривичног законика Републике Србије.

²⁹ Пресуда Основног суда у Параћину, бр. 168/21, од 19.07.2021. године; Пресуда Првог основног суда у Београду, бр. К. 4531/13, од 04.07.2016. године.

³⁰ Пресуда Основног суда у Младеновцу, бр. 493/2015, од 20.05.2016. године; Пресуда Основног суда у Зајечару, бр. К. 386/16, од 15.12.2016. године; Пресуда Основног суда у Параћину, бр. 215/21, од 02.11.2021. године.

³¹ Пресуда Основног суда у Параћину, бр. 215/2021, од 02.11.2021. године; Пресуда Првог основног суда у Београду, бр. 4531/13, од 04.07.2016. године; Пресуда Основног суда у Параћину К. бр. 168/21, од 19.07.2021. године.

³² Пресуда Основног суда у Зајечару, бр. К. 242/2019, од 23.11.2021. године.

³³ Пресуда Основног суда у Бору, бр. К. 248/20, од 30.11.2020. године.

³⁴ Пресуда Основног суда у Ужицу, бр. К. 13/17, од 29.03.2017. године.

чају изрицања условне осуде. Друго питање јесте да ли је у складу са општим одредбама, обавезивање суда да наложи тачно одређену обавезу при изрицању условне осуде. Према општим одредбама, суд може у условној осуди одредити да ће се казна извршити, уколико осуђени у одређеном року не врати имовинску корист прибављену кривичним делом, не накнади штету коју је проузроковао кривичним делом или не испуни друге обавезе предвиђене у кривичноправним одредбама. У складу са наведеном одредбом, законодавац је посебну обавезу предвидео у кривичноправној одредби, и то у посебном делу Кривичног законика. Што се тиче обавезивања суда да наложи одређену обавезу, примећујемо, да у појединим пресудама у којима је изрицана условна осуда суд то није учинио, што може произићи из тога што је се учинилац већ иселио.³⁵ Наведена норма је проузроковала дилеме како у доктринити тако и у пракси, те сматрамо да је на законодавцу да при будућим изменама Кривичног законика исте отклони.

5. Закључна разматрања

Инкриминисање кривичног дела противправно усељење, може се сматрати оправданим. Иако савремено кривично право карактерише експанзивност, сматрамо да је законодавац исправно препознао потребу да ово дело инкриминише. Превасходно, радњом противправног усељења титулар стварног права онемогућава се у вршењу својих субјективних права. Из угла кривичноправне заштите, сматрамо да подједнаку заштиту треба пружити како имовинским правима на покретним тако и на непокретним стварима. Ипак, чињеница да се заштита стварних права може остварити у управном и парничном поступку, може утицати на број кривичних поступака, који ће се водити због овог дела уколико је вођење кривичног поступка условљено вољом оштећеног. Оштећени ће заштиту свог права најпре настојати да оствари у оном поступку у коме ће он најфикасније остварити заштиту свог права. То би за ово лице најпре могао бити управни поступак. Како се кривични поступак за ово дело води по предлогу оштећеног, уколико оштећени заштиту свог права оствари у другом поступку, до кривичног гоњења неће доћи. У том смислу, наш предлог је да се гоњење за ово дело предузима по службеној дужности. У прилог овом предлогу иде и то што се за кривична дела као што је крађа или тешка крађа по правилу гони по службеној дужности.

У овом раду указали смо на неке дилеме које постоје у домаћој кривичноправној доктрини, као и на различите ставове судске праксе

³⁵ Пресуда, Основни суд у Старој Пазови, бр. К-146/20, пресуда од: 09.07.2020. године.

у погледу тумачења истих. Ове дилеме односе се на разграничење кривичног дела противправно усељење и нарушање неповредивости стана, могуће основе искључења противправности у случајевима када су остварени елементи бића кривичног дела противправно усељење, које објекте обухвата инкриминација, могућности стицаја са кривичним делом противправно заузимање земљишта односно са крађом, да ли се радња извршења дела може поред радњом чињења остварити и радњом нечињења, када ће постојати противправно усељење. Наши предлози су да приликом будућих измена законодавац изричито нормира могућност да се ово кривично дело може извршити алтернативно радњом чињења или нечињења, као и да могућност налагања обавезе исељавања из просторија при изрицању условне осуде буде факултативна. Законодавац би требало да изричито пропише да суд при изрицању обавезе исељавања под претњом опозива условне осуде, мора оставити примерен рок учиниоцу дела. Приликом квалификације дела односно при оцени противправности усељења судови би требало да воде рачуна о општим правилима стварног права, према којима се својина стиче уписом у јавну евиденцију регистра стварних права на непокретностима (катастар непокретности), што за последицу може имати да и поред постојања правног основа у виду уговора, усељење може бити противправно.

Литература

- Atanacković, D. (1985). *Krivično pravo-posebni deo*. Beograd: Novinsko izdavačka ustanova Službeni list SFRJ
- Bobić, M. V. (2019). Sociodemographic profile of homeless in Serbia. *Социолошки преглед*, 53(IV), 1468-1489.
- Cvitanović, L. Derenčinović, D. Turković, K. Munivrana Vajda, M. Dragičević Prtenjača, M. Maršavelski, A. Roksandić Vidlička, S. (2018). *Kazneno pravo-posebni deo*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
- Ћорас, S. (2023). Postupak u parnicama za iseljenje: pojedina pitanja sa aspekta sudske prakse. U Soković, S (Prir.). *Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa standardima Evropske unije, knjiga 11*. Kragujevac: Pravni fakultet. 545-560.
- Dadusc, D. Dee, D. (2015). The criminalisation of squatting: Discourses, moral panics and resistances in the Netherlands and England and Wales. In: O'Mahony D, O'Mahony L and Hickey R (eds) *Moral Rhetoric and the Criminalisation of Squatting. Vulnerable Demons?* Oxon: Routledge. 109-132.
- Dyckman, R. (2018). Criminalizing squatting: should the United States adopt

a law similar to the United Kingdom's Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act?. *Arizona Journal of International & Comparative Law*. 35 (II). 325-347.

Stojanović, D. Antić, O. (2014). *Uvod u građansko pravo*. Beograd: Pravni fakultet

Đorđević, S. (2023). Squatting as a model of housing for vulnerable and neglected population. *Slovak Journal of Public Policy and Public Administration*. 10 (2). 162-186.

Guilber, J. (2013). Land rights as human rights: the case for a specific right to land. *International journal of human rights*. 10 (XVIII). 114-134.

Lazarević, Lj. (2011). *Komentar Krivičnog zakonika*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union

Ljumović, M. Marinković, S. (2014). Ekonomija tržišta stambenih kredita. *Ekonomске teme*. 52 (3). 321-339.

O'Mahony, D. Fox O'Mahony, L. (2014). Crime as property: A restorative perspective on the criminalisation of squatting and the 'ownership' of unlawful occupation' In Lorna Fox O'Mahony, David O'Mahony and Robin Hickey (eds), *Moral Rhetoric and the Criminalisation of Squatting. Vulnerable Demons?* Oxon: Routledge. 37-62.

Palačković, D. Ćorac, S. (2022). Pravo na poštovanje doma i njegova zaštita : sa posebnim osvrtom na parnični postupak i praksu sudova u Republici Srbiji. *U Perović-Vujačić, J (Prir.). Sudski postupak – pravda i pravičnost : međunarodna naučna konferencija : zbornik radova 35. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava - Slobodan Perović, Kopaonik, 13.-17. decembar 2022. Tom 3*. Beograd: Kopaonička škola prirodnog prava - Slobodan Perović. 295-311.

Planojević, N. (2022). Sadržina etažne svojine u novim srpskim propisima i državama EU našeg regiona. *U Soković, S (Prir.). Usklađivanje pravnog sistema Srbije sa standardima Evropske unije, knjiga 10*. Kragujevac: Pravni fakultet. 447-464.

Melander, S. (2013). Ultima ratio in European criminal law. *European Criminal Law Review*. 3. 45-64.

Stojanović, Z. (2012). Preventivne funkcije krivičnog prava. *Crimen-časopis za krivične nauke*. 1. 3-25.

Stevanović, D. (2022). Vanknjižna svojina. *Harmonius Journal of Legal and Social Studies in South East Europe*. 1. 382-412.

Radolović, A. (2015). Odnos građanskopravne osnove za korištenje stana

i ustavno-konvencijskog prava za zaštitu doma. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*. 36 (1). 109-124.

Radovanović, M. Đorđević, M. (1967). *Krivično pravo-posebni deo*. Beograd: Savremena administracija

Roagna, I. (2012). *Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights*. Strausbourg: Council of Europe

Tahović, J. (1961). *Krivično pravo, Posebni deo*. Beograd: Savremena administracija

Vols, M. Kiehl, M. Sidoli del Ceno, J. (2015). Human Rights and Protection against Eviction in Anti-social Behaviour Cases in the Netherlands and Germany. *European Journal of Comparative Law and Governance*. 2 (II). 156-181.

Vuković, I. (2023). *Komentar krivičnih dela protiv imovine*. Beograd: Službeni glasnik

Бодирога, Н. (2023). *Нови извршни поступак*, Београд: Правни факултет

Бејатовић, С. (1994). Институт гоњења по предлогу оштећеног и предстојеће измене југословенског кривичног законодавства. *Анали Правног факултета Универзитета у Београду*. 1-2 (XLIX). 28-36.

Вукчевић, И. (2024). *Право на неповредивост дома у пракси Европског суда за људска права-докторска дисертација*. Београд: Правни факултет

Ђорац, С. (2016). *Право на поштовање породичног живота као људско право-докторска дисертација*. Крагујевац: Правни факултет

Давинић, М. (2013). Принудно исељавање и расељавање-Управно-правни аспекти. *Анали Правног факултета у Београду*. 61(II). 149-165.

Делић, Н. (2023). *Кривично право посебни део*, Београд: Правни факултет.

Јовановић, Љ. Ђурђић, В. Јовашевић, Д. (2004). *Кривично право-посебни део*. Београд: Службени гласник.

Лабудовић Станковић, Ј. (2020). Тржиште некретнина и извори финансирања. У Вујисић, Д. (Уредник). *XXI Век услуга и услужног права*. Крагујевац: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу. 419-433.

Лазић, М. (2023). Начело поуздања у Регистар непокретности и уговорно стицање својине од књижног власника-први део. *Зборник радова Правног факултета у Нишу*, 100 (III). 37-56.

Николић, Д. Ж. Мидоровић, С. (2020). Ограничење права својине пра-

вом на дом (Појмовна одређења и правна политичка). *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*. 54(1). 39-70.

Републички завод за статистику. (2023). Пунолетни учиниоци кривичних дела у Републици Србији, 2022, пријаве, оптужења и осуде

Стојановић, З. (2022). *Коментар Кривичног законика, дванаесто допуњено издање, према стању Кривичног законика од 01. децембра 2019. године и према стању законодавства од 15. маја 2022. године*. Београд: Службени гласник

Цветић, Р. (2016). *Савремена евиденција непокретности*. Нови Сад: Правни факултет Универзитета у Новом Саду

Цветић, Р. (2015). Домашјај начела уписа и начела поуздања у катастар непокретности у нашој судској пракси. *Зборник радова Правног факултета Универзитета у Новом Саду*. 3 (XLIX). 1017-1036.

Радомировић, И. (2022). Однос права својине и права на дом из перспективе националних судова и Европског суда за људска права. У *Заштита људских права и слобода у светлу међународних и националних стандарда*. Косовска Митровица: Правни факултет у Приштини. 455-472.

OECD Affordable Housing Database. *Homelessness and housing exclusion, people experiencing homelessness*. Преузето 09.08.2024.: <https://www.oecd.org/content/oecd/en/data/datasets/oecd-affordable-housing-database.html>.

Прописи

Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, European Court of Human Rights Council of Europe, 4. новембар 1950.

Legal Aid, Sentencing and Punishment of Offenders Act, 2012 United Kingdom. *UK Public General Acts*.

Krivični zakonik Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*. br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.

Ustav Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 98/2006 i 115/2021.

Zakon o stanovanju i održavanju zgrada, *Službeni glasnik RS*, br. 104/2016 i 9/2020 - dr. zakon

Zakon o prometu nepokretnosti, *Sl. glasnik RS*, br. 93/2014, 121/2014 i 6/2015.

Судска пракса

Пресуда Европског суда за људска права, *Ćorić v Croatia* бр. представке

28261/06, од 15.01.2009. године

Одлука Уставног суда Републике Србије, Уж-4371/2011, од 22.12.2011. године.

Пресуда Врховног суда Србије, Кзз 7/1977, од 10.2.1977. године

Пресуда Вишег суда у Београду, Кж1. 826/16, од 02.11.2016. године

Пресуда Основног суда у Бору, бр. К. 186/22, од 22.11.2022. године

Пресуда Основног суда у Ваљевоу, К. 618/16, од 26.12.2016. године

Пресуда Основног суда у Врању, К. 42/2015, од 01.09.2015. године

Пресуда Основног суда у Зајечару, К 386/16, од 15.12.2016. године

Пресуда Основног суда у Зајечару, К. 242/2019, од 23.11.2021. године

Пресуда Основног суда у Младеновцу, бр. 493/2015, од 20.05.2016. године

Пресуда Основног суда у Параћину, бр. 168/21, од 19.07.2021. године

Пресуда Основног суда у Параћину, бр. 215/21, од 02.11.2021. године

Пресуда Основног суда у Сомбору, К. 344/2019, од 09.09.2020. године

Пресуда Основног суда у Сремској Митровици, К-230/21, од 22.10.2021. године

Пресуда Првог основног суда у Београду, бр. К. 4531/13, од 04.07.2016. године

Пресуда Основног суда у Бору, бр. К.248/20, од 30.11.2020. године

Пресуда Основног суда у Ужицу, бр. К. 13/17, од 29.03.2017. године

CIP - Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије, Београд

34(082)

**МЕЂУНАРОДНА научна конференција Правни принципи
у савременом праву (2024 ; Ниш)**

Зборник радова / Међународна научна конференција Правни принципи у савременом праву, Ниш, 2024. = Collection of papers / Legal principles in contemporary law ; [организатор конференције, conference organizer Центар за правна и друштвена истраживања ; уредници конференције, editors-in chief Небојша Раичевић, Душица Миладиновић-Стефановић]. - Ниш : Правни факултет Универзитета = Niš : University, Faculty of Law, 2024 (Ниш : Медивест). - 572 стр. ; 24 cm

Тираж 100. - Библиографија уз сваки рад. - Резимеи, Summaries.

ISBN 978-86-7148-327-8

а) Право -- Зборници

COBISS.SR-ID 159770889